

Õiguskantsler

Minister Keit Pentus-Rosimannus
Välisministeerium
post@mfa.ee

Teie 16.01.2015 nr 13.2-1/8316-1

Meie 16.06.2015 nr 7-4/141465/1502711

Märgukiri Välisministeeriumi (ja diplomaatilise esinduse) tegevusest laevakaitsjate õiguste kaitset

Austatud minister

Käesolev märgukiri on ajendatud avaldustest, mille esitasid 2013. aasta oktoobrist Indias viibivate laeva Seaman Guard Ohio laevakaitsjate lähedased seoses laevakaitsjate õiguste kaitsega Välisministeeriumi (ja diplomaatilise esinduse) poolt. Uurimise all oli küsimus, kas Välisministeerium toimis 06.11.2014 kohtumisel õiguspäraselt, jättes selle protokollimata, keeldudes selle juurde ajakirjanikku lubamast ning oletades laevakaitsjate Indiast lahkumise takistamise (õigusliku) aluse olemasolu. Õiguskantsler tänab Teid esmalt põhjaliku vastuse eest enda teabe nõudmisele.

Eesti kodaniku õiguste kaitset välisriigis reguleerib [konsulaarseadus](#) (KonS § 1 lg 1 p 1; sisuline regulatsioon sisaldub selle 5. ja 6. peatükis). KonS § 1 lõikest 4 tulenevalt kohaldatakse selles seaduses ettenähtud haldusmenetlusele [haldusmenetluse seadust](#) (HMS), arvestades konsulaarseaduse erisusi. Kuivõrd konsulaarseadus kohtumiste protokollide koostamise osas erisusi ei sätesta, **oleks Välisministeeriumil tulnud 06.11.2014 Välisministeeriumi esindajate ja laevakaitsjate lähedaste kohtumise puhul lähtuda HMS § 18 lg 1 punktist 1, mille kohaselt tuleb menetlustoiming protokollida mh juhul, kui menetlusosaline esitab selleks põhjendatud taotluse.** Kuna laevakaitsjate lähedased taotlesid eelnevalt 03.11.2014 e-kirjaga kohtumise protokollide koostamist, siis on Välisministeeriumi keeldumine sellest 05.11.2014 e-kirjaga vastuolus HMS § 18 lg 1 punktiga 1. **Ühtlasi sätestab HMS § 45 lg 5, et istung haldusmenetluse asjas protokollitakse.** Tegemist ei ole samas olulise rikkumisega, sest Välisministeerium lubas sama e-kirjaga kohtumist jäädvustada (salvestada ja teha märkmeid) laevakaitsjate lähedastel.¹ Õiguskantsler pidas antud küsimuses märgukirja esitamist siiski vajalikuks, et **tagada tulevikus sarnastel juhtudel protokollide nõude järgimine.**

Teisalt ei tuvastanud õiguskantsler rikkumist ajakirjaniku sama kohtumise juurde mittelubamise osas, kuna HMS § 5 lg 1 kohaselt määrab haldusmenetluse üksikasjad haldusorgan kaalutusõiguse alusel, kui seaduse või määrusega ei ole sätestatud teisiti (ükski õigusakt ei kohusta ajakirjanikku taolise kohtumise juurde lubama), ning HMS § 7 lg 4 kohustab

---

¹ Seda võimalust ka kasutati.

haldusorganit arvestama isikuandmete kaitse vajadusega.² Õiguskantsler on seisukohal, et Välisministeeriumil oli piisavalt põhjust juba enne kohtumise toimumist oodata, et kohtumisel võidakse käsitleda ka isikuandmeid (sh delikaatseid isikuandmeid – eelkõige terviseandmeid³) ning seega on Välisministeerium antud olukorras kaalutlusõigust korrektselt teostanud.⁴ Lisaks on Välisministeerium ajakirjandust teavitanud eraldi.

Õiguskantsler nõustub Välisministeeriumi seisukohaga (vastuses õiguskantsleri teabe nõudmisele), et KonS §-dest 52, 57 ja 61 tulenevalt on konsulaarametniku või aukonsuli kohustuseks nõustada hädasolijat ja tema lähedasi ning vahendada neile teatud teenuseid (sh isiku kohtus esindamine ja juriidilistes küsimustes nõustamine), kuid konsulaarametnik ega aukonsul ise ei osuta neid (vahendatavaid) teenuseid, kui hädasolijal on vastav esindaja. Antud juhul on laevakaitsjatel olnud advokaadid.⁵ Niisiis ei ole Välisministeeriumil ka *kohustust* kujundada seisukohti juriidilistes küsimustes nagu karistamise võimalus isikute viisata välisriigis (Indias) viibimisel, kui välisriik samas ise takistab isikute riigist lahkumist; isikut tõendavate dokumentide ja isiklike asjade väljastamata jätmise ja väljasõiduloa andmisest keeldumise (õigusliku) aluse olemasolu; välisriigis töötamise ja liikumise piirangud jmt. Õiguskantsler on samas seisukohal, et kui Välisministeeriumi (ja diplomaatilise esinduse) ametnikud siiski otsustavad nendes küsimustes arvamust avaldada, siis oleks kohane hoiduda oletustest, mis võivad luua isikutes eksliku ettekujutuse,⁶ või vähemalt sealjuures selgelt rõhutada, et tegemist on vaid ametniku oletusega.

Eelnimetatud tähelepanekuid kõrvale jättes peab õiguskantsler Välisministeeriumi (ja diplomaatilise esinduse) seniseid pingutusi laevakaitsjate õiguste tagamisel igati tunnustamisväärseks.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Liina Lust 693 8429

E-post: Liina.lust@oiguskantsler.ee

² Isikuandmete kaitse nõue tuleneb ka HMS § 7 lõike 3, mis kohustab haldusorganit mh asutusesiseseks kasutamiseks tunnistatud andmeid saladuses hoidma, koostoimest [avaliku teabe seaduse](#) § 35 lg 1 punktidega 11 ja 12, mis käsitlevad vastavalt asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teabena delikaatseid isikuandmeid ning isikuandmeid, kui sellisele teabele juurdepääsu võimaldamine kahjustaks oluliselt andmesubjekti eraelu puutumatust.

³ [Isikuandmete kaitse seaduse](#) (IKS) § 4 lg 2 p 3 kohaselt on delikaatseteks isikuandmeteks mh andmed terviseseisundi kohta.

⁴ Vt ka I. Pilving. P 7.4.3.1. lk 227-228. – A. Aedmaa jt. Haldusmenetluse käsiraamat. Tartu Ülikooli Kirjastus 2004.

⁵ Lisaks varasematele advokaatidele hiljutine teade: Ministeerium palkas laevakaitsjatele üheks istungiks uue advokaadi. M.-A. Rohemäe. ERR. 07.04.2015.

⁶ Eelkõige pean silmas 06.11.2014 Välisministeeriumi esindajate ja laevakaitsjate lähedaste kokkusaamise salvestuses sisalduvaid oletusi laevakaitsjate Indiast lahkumise takistamise aluse olemasolu osas.